

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku

LBI.410.025.04.2018

07153818

Anna Sienicka
Dyrektor Szkoły Podstawowej
im. Szarych Szeregów w Czyżewie
ul. Polna 5, 18-220 Czyżew

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/18/027 – Zmiany w systemie oświaty

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa im. Szarych Szeregów w Czyżewie (zwana dalej: „SP w Czyżewie” lub „Szkołą”), ul. Polna 5, 18-220 Czyżew
Kierownik jednostki kontrolowanej	Anna Sienicka, dyrektor Szkoły Podstawowej ¹ , od 1 września 2017 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie i wdrożenie zmian w systemie oświaty. 2. Zmiany warunków lokalowych i organizacyjnych w związku z reformą oświaty. 3. Współpraca z instytucjami przy wprowadzaniu zmian w systemie oświaty.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016–2018 (do czasu zakończenia kontroli oraz ewentualnie okres wcześniejszy, jeżeli będzie miał wpływ na kontrolowaną działalność).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	Jakub Dąbrowa, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/140/2018 z 5 października 2018 r. i nr LBI/160/2018 z 13 listopada 2018 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: „Dyrektor”.

² Wcześniej, od 1 września 2012 r. Dyrektor Zespołu Szkół w Czyżewie.

³ Dz. U. z 2017 r. poz. 524, ze zm. Ustawa zwana dalej: „ustawą o NIK”.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA
Uzasadnienie
oceny ogólnej

SP w Czyżewie prawidłowo przygotowała i wdrożyła zmiany wynikające z reformy oświaty. W trakcie przygotowań rzetelnie poinformowano nauczycieli, uczniów i rodziców o planowanych zmianach ustroju szkolnego. Wykorzystano do tego materiały informacyjne przygotowane przez Kuratorium Oświaty w Białymstoku i organ prowadzący (Gmina Czyżew). Skutecznie wdrożono zmiany warunków organizacyjnych. W efekcie nie wystąpiły negatywne zjawiska związane ze zwolnieniami lub redukcją etatów nauczycielskich, a warunki kształcenia uczniów nie uległy pogorszeniu. Proces dydaktyczny odbywał się w salach lekcyjnych odpowiednio wyposażonych, dostosowanych do wymogów określonych w ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe⁵, na podstawie prawidłowo przyjętych planów nauczania i podręczników.

Stwierdzone nieprawidłowości nie miały zasadniczego wpływu na kontrolowaną działalność. Polegały one głównie na nieokreśleniu w statucie Szkoły zasad współdziałania z podmiotami w zakresie działalności innowacyjnej, niedostosowaniu stanowisk pracy do potrzeb niektórych uczniów, prowadzeniu zajęć z niepełnym uwzględnieniem zasad higieny pracy umysłowej oraz prowadzeniu części zajęć rewalidacyjnych przez nauczycieli nieposiadających odpowiednich kwalifikacji.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR
Opis stanu
faktycznego

1. Przygotowanie zmian w systemie oświaty

1.1. Szkoła została utworzona 1 września 2017 r., na podstawie uchwały Rady Miejskiej w Czyżewie⁷, w wyniku przekształcenia Zespołu Szkół w Czyżewie⁸ w ośmioletnią Szkołę Podstawową im. Szarych Szeregów w Czyżewie. Wg stanu na 30 września 2018 r. funkcjonowało w niej 17 oddziałów klas I–VIII (408 uczniów) i dwa oddziały klas III wygaszanego gimnazjum (51 uczniów). W Szkole zatrudniano w tym czasie 37 nauczycieli.

Przed wdrożeniem zmian podejmowano działania przygotowawcze, mające na celu właściwe funkcjonowanie placówki w warunkach nowego ustroju szkolnego. Polegały one na informowaniu rodziców uczniów (w trakcie zebrań z dyrektorem Szkoły i wychowawcami klas) o wprowadzanych zmianach w ramach wdrażanej reformy oświatowej. Wykorzystując multimedialną prezentację (przygotowaną przez Kuratorium Oświaty w Białymstoku), zapoznano rodziców z założeniami nowej struktury szkolnictwa i przekształceniami w szkołach, a także zmianami w procesie nauczania. Dyrektor wyjaśniła dodatkowo, że poza tymi działaniami informacyjnymi na szkolnej tablicy ogłoszeniowej wywieszano ulotki i plakaty pn. „Mapa drogowa reformy edukacji” (dotyczące ważnych dat przeprowadzanej reformy) i „Szkoła po zmianie” (dotyczące struktury szkolnictwa), a na stronie internetowej Szkoły dodano zakładkę „Reforma oświaty”⁹.

(akta kontroli str. 5-6, 8-18, 89)

Działaniami informacyjnymi objęto również grono pedagogiczne. Dyrektor Szkoły prawidłowo i z zachowaniem terminu (12 maja 2017 r.), wynikającego z art. 236 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe¹⁰, pisemnie poinformowała wszystkich nauczycieli o zmianach organizacyjnych związanych z reformą systemu oświaty i przekształceniami Szkoły.

(akta kontroli str. 19)

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2018 r. poz. 996, ze zm. Ustawa zwana dalej: „Prawo oświatowe”.

⁶ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Uchwała nr XXIV/182/17 z dnia 28 sierpnia 2017 r. w sprawie stwierdzenia przekształcenia Zespołu Szkół w Czyżewie w ośmioletnią Szkołę Podstawową im. Szarych Szeregów w Czyżewie.

⁸ Składającego się z sześcioletniej szkoły podstawowej i trzyletniego gimnazjum.

⁹ Zakładka przekierowująca na stronę: <http://reformaedukacji.men.gov.pl/>.

¹⁰ Dz. U. z 2017 r. poz. 60, ze zm.

W okresie objętym kontrolą 33 z 42 nauczycieli zatrudnionych w Szkole wzięło udział w 35 szkoleniach związanych z wdrażaną reformą oświaty. Dotyczyły one głównie nowej podstawy programowej poszczególnych przedmiotów, co opisano w pkt. 2.1.4. wystąpienia.
(akta kontroli str. 160-167)

W ocenie Dyrektor Szkoły, efektem podejmowanych działań przygotowawczych reformy oświaty był brak protestów i niepokojów społecznych związanych z trybem i sposobem wprowadzenia zmian w systemie oświaty. Analiza dokumentacji szkolnej wykazała, że nie odnotowano w niej informacji o protestach i skargach rodziców lub nauczycieli dotyczących wdrażanej reformy.
(akta kontroli str. 322-328)

1.2. W okresie objętym kontrolą podjęto działania związane z organizacją nauki i dostosowaniem obiektu szkolnego oraz jego wyposażenia do przyjęcia uczniów i prowadzenia zajęć w zreformowanej Szkole. W latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 sporządzono i przekazano organowi prowadzącemu projekty arkuszy organizacyjnych¹¹, które po uzyskaniu opinii Kuratora Oświaty¹² oraz przedstawicieli związków zawodowych¹³ zostały zatwierdzone odpowiednio 25 maja 2017 r. i 22 maja 2018 r.

Począwszy od roku szkolnego 2017/2018, nauka dzieci w klasach I, IV, VII szkoły podstawowej odbywała się na podstawie, ustalonych i zatwierdzonych przez Dyrektor Szkoły, nowych planów nauczania, dostosowanych do nowej podstawy programowej.
(akta kontroli str. 20-22, 185-207)

W latach 2016–2017 środki niezbędne do funkcjonowania Szkoły ustalano w terminowo sporządzanych i przedstawianych organowi prowadzącemu projektach planu finansowego. W roku 2018 – do 14 listopada – nie sporządzono jednak takiego projektu, mimo że Urząd Miejski wskazał termin na jego przekazanie do 15 października 2018 r., co zostało opisane w dalszej części wystąpienia, w sekcji „*Stwierdzone nieprawidłowości*”.
(akta kontroli str. 23-25, 327-328)

W ramach przygotowania poszczególnych pomieszczeń szkolnych i ich wyposażenia do funkcjonalności przewidzianej w nowym ustroju szkolnym podjęto działania polegające na:

- złożeniu wniosku do organu prowadzącego o udzielenie wsparcia przy realizacji projektu związanego z zakupem dwóch tablic interaktywnych (30 sierpnia 2017 r.),
- zakupie lektur z nowej podstawy programowej do biblioteki szkolnej,
- zorganizowaniu spotkania z konsultantem wydawnictwa w sprawie podręczników z nowej podstawy programowej,
- zakupie podręczników zgodnych z nową podstawą programową.

Nie składano jednak wniosków o korektę planu finansowego, gdyż – jak wynika z wyjaśnień Dyrektor Szkoły – zakres zmian związanych z wprowadzaniem reformy oświaty nie wymagał dodatkowych nakładów finansowych.
(dowód: akta kontroli str. 322-328)

Zarządzeniem nr 2/2017 z 16 czerwca 2017 r. Dyrektor podjęła decyzję o przeprowadzeniu inwentaryzacji składników majątkowych w terminie od 20 do 31 sierpnia 2017 r., która jednak nie doszła do skutku. Na podstawie kolejnego zarządzenia z 14 grudnia 2017 r. inwentaryzację przeprowadzono od 20 do 31 grudnia 2017 r. Dyrektor wyjaśniła, że: „*nie przeprowadzono inwentaryzacji w pierwotnie wyznaczonym terminie, ponieważ nauczyciele nie dostarczyli wymaganej dokumentacji, a część z nich przebywała na dłuższych zwolnieniach lekarskich*”.
(akta kontroli str. 26-50, 322-326)

W Szkole nie było dokumentów potwierdzających poinformowanie dostawców usług (np. energii, telekomunikacji, Internetu) o zmianie strony zawartych umów. Dyrektor wyjaśniła, że Szkoła nie występowała do dostawców usług o zmiany strony podpisanych umów, ponieważ ich nabywcą był Urząd Miejski. W sytuacji otrzymania błędnie wystawionej faktury, Szkoła wysłała wiadomości mailowe z prośbą o zmianę odbiorcy na fakturze (korespondencja z 6 i 27 października 2017 r.).
(akta kontroli str. 51-52, 327-328)

¹¹ Odpowiednio 20 kwietnia 2017 r. i 19 kwietnia 2018 r.

¹² Odpowiednio 16 maja 2017 r. i 17 maja 2018 r.

¹³ Odpowiednio 11 kwietnia 2017 r. i 24 kwietnia 2018 r.

Stwierdzone nieprawidłowości	W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość, polegającą na nieopracowaniu do 15 października 2018 r. projektu planu finansowego Szkoły na rok 2019, co stanowiło naruszenie postanowień zarządzenia Burmistrza Czyżewa nr 299/18 z 25 września 2018 r. Dyrektor wyjaśniła, że: „w obecnym roku opóźnienia w opracowaniu projektu planu finansowego na rok 2019 wynikają z natłoku innych, dodatkowych, nieplanowanych obowiązków”. Dodała, że: „obecnie kończą się prace nad jego sporządzeniem w celu przedłożenia organowi prowadzącemu”. (akta kontroli str. 23, 327-328)
OCENA CZĄSTKOWA	Dyrektor Szkoły aktywnie współpracowała z nauczycielami, rodzicami i uczniami, przygotowując oraz wprowadzając zmiany wynikające z reformy oświaty. Rzetelnie informowano kadre pedagogiczną i społeczność lokalną o planowanych zmianach ustroju szkolnego i ich wpływie na funkcjonowanie Szkoły. Zapewniono odpowiednie wyposażenie Szkoły w materiały edukacyjne i pomoce dydaktyczne oraz przygotowano plany nauczania dostosowane do nowych podstaw programowych. Nie wywiązano się natomiast z obowiązku terminowego przekazania organowi prowadzącemu projektu planu finansowego Szkoły na rok 2019.
OBSZAR	2. Zmiany warunków lokalowych i organizacyjnych w związku z reformą oświaty
Opis stanu faktycznego	2.1. Zmiana warunków organizacyjnych w związku z reformą oświaty 2.1.1. Szkoła funkcjonowała na podstawie statutu, uchwalonego przez Radę Pedagogiczną 28 listopada 2017 r., tj. z zachowaniem terminu wskazanego w art. 322 ust. 1 ustawy Przepisy wprowadzające – Prawo oświatowe. Stosownie do wymagań określonych w art. 98 Prawa oświatowego, statut określał m.in.: nazwę, siedzibę, typ i imię Szkoły, nazwę i siedzibę organu prowadzącego, cele i zadania, jej organy i ich kompetencje, organizację pracy, zakres zadań nauczycieli, warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego uczniów, prawa i obowiązki uczniów, rodzaje kar stosowanych wobec uczniów, zasady działania biblioteki szkolnej oraz świetlicy. Sprawę nieokreślenia w statucie Szkoły organizacji współdziałania ze stowarzyszeniami lub innymi organizacjami w zakresie działalności innowacyjnej, opisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”. (akta kontroli str. 53-88) 2.1.2. W latach 2016–2018 (wg stanu na 30 września) w Szkole zatrudnionych było odpowiednio 40, 39 i 37 nauczycieli w wymiarze 38,27; 37,47 i 36,27 etatu. Zmniejszenie zatrudnienia w omawianym okresie spowodowane było rozwiązaniem umowy o pracę z nauczycielem zatrudnionym na zastępstwo, przejściem jednego nauczyciela na emeryturę oraz rozwiązaniem z jednym nauczycielem umowy o pracę w trybie art. 20 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela¹⁴, które zakończyło się przejściem zwalnianej osoby na emeryturę. Przed wszczęciem postępowania w trybie art. 20 ww. ustawy, Dyrektor powiadomiła organizację międzyzakładową NSZZ „Solidarność” Pracowników Oświaty i Wychowania w Białymstoku o planowanym zwolnieniu¹⁵. Następnie rozwiązała stosunek pracy¹⁶ z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia. Wyjaśniając przyczyny podjętej decyzji, Dyrektor stwierdziła, że rozwiązanie stosunku pracy spowodowane było „brakiem możliwości dalszego zatrudnienia nauczyciela w pełnym wymiarze godzin wynikającym ze zmian organizacyjnych polegających na zmniejszeniu liczby oddziałów edukacji wczesnoszkolnej”. W trakcie okresu wypowiedzenia zwalniany nauczyciel poinformował pracodawcę o skorzystaniu z nabytego prawa do przejścia na emeryturę¹⁷. (akta kontroli str. 89, 92-95, 314-321) Koszty odpraw jakie poniosła Szkoła w latach 2016–2018 w związku z redukcją zatrudnienia nauczycieli wyniosły 43,5 tys. zł.¹⁸ (akta kontroli str. 96)

¹⁴ Dz. U. z 2018 r. poz. 967, ze zm.

¹⁵ Pismo z 14 maja 2018 r.

¹⁶ Pismem z 21 maja 2018 r.

¹⁷ Wniosek z 31 sierpnia 2018 r.

¹⁸ Wydatki związane z wypłatą odpraw dwóm nauczycielkom w 2018 roku.

2.1.3. Wprowadzane w latach szkolnych 2016/2017–2018/2019 zmiany w Szkole nie wpłynęły w znaczący sposób na strukturę zatrudnienia nauczycieli i obciążenia ich godzinami pracy. W okresie objętym kontrolą liczba nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej zmniejszyła się z siedmiu do sześciu, natomiast biologii i geografii zwiększyła się z jednego do dwóch. Niemniej po 1 września 2017 r. odnotowano wzrost liczby nauczycieli zatrudnionych w niepełnym wymiarze godzin, którzy pracowali w innych szkołach. W roku szkolnym 2016/2017 odnotowano jeden taki przypadek, który dotyczył nauczyciela religii, zatrudnionego w Szkole na ½ etatu. W kolejnym roku szkolnym dotyczyło to trzech nauczycieli: informatyki, języka angielskiego i religii, zatrudnionych w Szkole na odpowiednio 1/2, 2/3 i 1/3 etatu, natomiast w roku szkolnym 2018/2019 było dwóch takich nauczycieli: języka angielskiego i religii (zatrudnionych na 5/6, 4/9 pełnego wymiaru czasu pracy). Dyrektor wyjaśniła, że: „nauczyciele pracujący w innych placówkach zatrudnieni byli na odrębnych umowach, a reforma nie miała wpływu na wymiar ich zatrudnienia w Szkole”. Dodaje, że: „w Szkole nie wystąpiły sytuacje przenoszenia nauczycieli do innych szkół w trybie art. 18 ustawy Karta Nauczyciela, a także polecenie organu prowadzącego dotyczące obowiązku podjęcia pracy w innej szkole celem uzupełnienia tygodniowego obowiązkowego wymiaru „pensum” w trybie art. 22 ww. ustawy”.
(akta kontroli str. 97, 314-326)

W latach 2016–2018 w planie finansowym Szkoły zapewniono środki finansowe na wynagrodzenia kadry pedagogicznej¹⁹ w kwotach kolejno 2.110 tys. zł, 2.150 tys. zł i 2.110 tys. zł. Po zmianach wydatki na ten cel wynosiły odpowiednio 1.967,9 tys. zł, 1.891,9 tys. zł i 2.118,5 tys. zł. W latach 2016–2017 zrealizowano je na poziomie 96,5% i 99,1%. Z kolei na koniec II kwartału 2018 roku wydatkowano na ten cel 44,1% planowanych środków.
(akta kontroli str. 124-167)

2.1.4. Nauczyciele zatrudnieni w Szkole posiadali odpowiednie kwalifikacje do realizowanych zajęć edukacyjnych wszystkich przedmiotów obowiązkowych. Niemniej w roku szkolnym 2017/2018 zajęcia rewalidacyjne bez odpowiednich kwalifikacji prowadziło trzech nauczycieli, co opisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.
(akta kontroli str. 98-108)

W trakcie przygotowania do roku szkolnego 2018/2019 Kurator Oświaty w Białymstoku 16 maja 2018 r. poinformował o stwierdzonych nieprawidłowościach w opinii do projektu arkusza organizacyjnego Szkoły. Oprócz stwierdzenia braku kwalifikacji nauczycielek do prowadzenia zajęć rewalidacyjnych z uczniami z niepełnosprawnością ruchową, Kurator wskazał na brak informacji potwierdzających posiadane kwalifikacje do nauczania przyrody przez jedną nauczycielkę, a także brak informacji o kwalifikacjach pedagogicznych do nauczania edukacji dla bezpieczeństwa, historii, historii i wiedzy o społeczeństwie oraz języka angielskiego przez czterech nauczycieli. W odniesieniu do nieposiadania informacji o odpowiednich kwalifikacjach nauczycieli, Dyrektor wyjaśniła, że: „stwierdzone braki formalne o kwalifikacjach nauczycieli uzupełniono w wykazie ich kwalifikacji. Nauczyciele ci posiadali wymagane kwalifikacje potwierdzone odpowiednimi dyplomami i posiadanymi stopniami awansu zawodowego (nauczyciela dyplomowanego, a jeden mianowanego)”. Dyrektor stwierdziła ponadto, że „w roku szkolnym 2017/2018 Kuratorium Oświaty nie wносило uwag do posiadanych kwalifikacji ww. nauczycieli, którzy w roku szkolnym 2018/2019 uczą tych samych przedmiotów”.
(akta kontroli str. 109-113, 314-321)

2.1.5. Dyrektor corocznie w latach 2016–2018 składała do organu prowadzącego, stosownie do postanowień § 6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli²⁰, wnioski o dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli²¹. Na lata 2016–2018 wnioskowano odpowiednio o 8,7 tys. zł, 10 tys. zł, i 12 tys. zł. W planie

¹⁹ Zespołu Szkół w Czyżewie, a od 1 września 2017 r. – Szkoły Podstawowej.

²⁰ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków (Dz. U. Nr 46, poz. 430 ze zm.). Przepis w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2016 r.

²¹ Nauczycieli Zespołu Szkół, a następnie Szkoły Podstawowej.

finansowym Szkoły zapewniono na ten cel corocznie po 6 tys. zł.²² W latach 2016–2017 przyznane środki wykorzystano w 65,7% i 28%. W 2018 roku plan finansowy Szkoły przewidywał na ten cel środki zwiększone do 13 tys. zł. Na koniec II kwartału wydatkowano na podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli 31,7% zaplanowanych środków. Dyrektor wyjaśniła, że: „w latach 2016–2017 nie wykorzystano budżetu na doskonalenie zawodowe nauczycieli, ponieważ nie uczestniczyli oni we wszystkich zadeklarowanych wcześniej formach doskonalenia. Nie wszystkie formy doskonalenia zawodowego oferowane przez ośrodki szkoleniowe dochodziły do skutku z powodu niewystarczającej liczby uczestników. Część form doskonalenia była nieodpłatna”.

(akta kontroli str. 119-167, 314-321)

2.1.6. W okresie objętym kontrolą 33 z 42 zatrudnionych w tym czasie nauczycieli wzięło udział w 35 szkoleniach związanych z wdrażaną reformą oświaty. Tematyka 32 z nich obejmowała zagadnienia związane z realizacją nowej podstawy programowej poszczególnych przedmiotów, a trzy dotyczyły m.in.: nowości i zmian w prawie oświatowym, arkuszy organizacyjnych szkół i przedszkoli na rok szkolny 2017/2018, a także statutu szkoły podstawowej od 2017 roku. W odniesieniu do dziewięciu (z 42) nauczycieli, którzy nie uczestniczyli w tych szkoleniach, Dyrektor wyjaśniła, że trzech z nich to katecheci, których większość szkoleń odbywa się w ramach odrębnych szkoleń organizowanych przez Wydział Nauczania i Wychowania Katolickiego w Łomży, dwóch nauczycieli to wychowawcy świetlicowi, a jeden nauczyciel zatrudniony był w Szkole tylko przez dwa miesiące. Pozostali nie uczestniczyli w szkoleniach z powodu częstych zwolnień lekarskich. Dodała, że nie wszyscy organizatorzy form doskonalenia zawodowego wydawali zaświadczenia potwierdzające ukończenie doskonalenia, dotyczyło to np. konferencji nauczycielskich, które odbywały się zawsze na początku nowego roku szkolnego i na których były omawiane m.in. tematy związane ze zmianami w oświacie. (akta kontroli str. 160-167, 322-326)

2.1.7. Od roku szkolnego 2017/2018 w Szkole realizowano dwie obowiązujące podstawy programowe (określone rozporządzeniami Ministra Edukacji Narodowej²³), w oparciu o które opracowano ramowe plany nauczania. Analiza faktycznie zrealizowanych godzin lekcyjnych w losowo wybranych oddziałach klas IV, VI, VII i III gimnazjum w roku szkolnym 2017/2018²⁴ wykazała, że 16 (z 17) przedmiotów zrealizowano w wymiarze godzin zgodnym z właściwym rozporządzeniem²⁵. W jednym przypadku, dotyczącym przedmiotu języka angielskiego, nie zrealizowano przewidzianej w rozporządzeniu w sprawie ramowych planów nauczania z 2012 roku, łącznej liczby godzin lekcyjnych dla całego etapu edukacyjnego (sprawa opisana w dalszej części wystąpienia, w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”). (akta kontroli str. 168-177, 209-210)

Organizacja zajęć obowiązkowych w Szkole w roku szkolnym 2018/2019 nie zmieniła się w stosunku do okresu sprzed wprowadzenia reformy oświaty. W latach 2016–2018 w Szkole nie organizowano obowiązkowych zajęć przed godziną 8 rano, nie prowadzono zajęć w systemie zmianowym, a współczynnik zmianowości²⁶ w każdym roku wynosił 0,95. Analiza pięciu losowo wybranych oddziałów klasowych z roku szkolnego 2016/2017 i 2017/2018 wykazała, że:

- lekcje zawsze rozpoczynały się o stałej porze, tj. o godzinie 8.00,

²² W latach 2016–2017 środki na doskonalenie zawodowe ujęte w planie finansowym nie uległy zmianom.

²³ Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 356, ze zm.) oraz rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. poz. 977, ze zm.).

²⁴ Próba: min. 20% przedmiotów obowiązkowych dla jednego oddziału każdej z klas IV, VI, VII i III gimnazjum w roku szkolnym 2017/2018.

²⁵ Dla klas będących wówczas I, IV i VII szkoły podstawowej obowiązywało rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania z 2017 roku, określające tygodniowy wymiar godzin dla poszczególnych przedmiotów w kolejnych klasach. W pozostałych klasach szkoły podstawowej i gimnazjum obowiązywało rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania z 2012 roku, określające wymiar godzin dla całego cyklu nauczania (etapu edukacyjnego np. I–III, IV–VI szkoły podstawowej).

²⁶ Tj. stosunek liczby oddziałów do liczby pomieszczeń, w których odbywają się zajęcia dydaktyczno-wychowawcze, ustalony w § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 kwietnia 2002 r. w sprawie organizacji roku szkolnego (Dz. U. Nr 46, poz. 432).

- zajęcia uwzględniały podobną liczbę godzin lekcyjnych dla danego oddziału w każdym dniu tygodnia (maksymalna różnica wynosiła jedną godzinę lekcyjną),
- lekcje wymagające zwiększonej koncentracji, tj. matematyka, chemia i fizyka nie były planowane i realizowane po szóstej godzinie lekcyjnej.

Niemniej nie wszystkie działania Szkoły w zakresie higieny procesu nauczania były wystarczające. W planie zajęć dwóch oddziałów klas na rok 2018/2019 odnotowano trzy dni, w których przedmioty wymagające zwiększonej koncentracji występowały bezpośrednio po sobie (np. matematyka i matematyka, matematyka i chemia), a długość przerw lekcyjnych po szóstej i siódmej godzinie zajęć skrócono do pięciu minut²⁷, co opisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji „*Stwierdzone nieprawidłowości*”.

(akta kontroli str. 6-7, 208, 211-220)

Analiza rozkładów zajęć wybranej losowo próby obejmującej po jednym oddziale każdej z klas IV–VI w roku szkolnym 2016/2017 i IV–VIII w roku szkolnym 2018/2019 wykazała, że w tych latach więcej niż połowa lekcji odbywała się w odpowiednich pracowniach przedmiotowych, a dostęp do nich nie zmniejszył się po 1 września 2017 r.²⁸ W okresie objętym kontrolą Szkoła nie posiadała jednak oddzielnych pracowni przedmiotowych do prowadzenia zajęć z plastyki, muzyki i techniki. Dyrektor wyjaśniła, że: „*stosunek obecnej liczby oddziałów do liczby sal oraz ilości godzin tych przedmiotów uniemożliwia racjonalne wykorzystanie tych pracowni wyłącznie na jeden rodzaj prowadzonych zajęć. Planowane jest utworzenie pracowni przedmiotowych po wygaszeniu gimnazjum, ponieważ zwiększy się wówczas ilość wolnych sal*”.

(akta kontroli str. 178-184, 314-321)

2.1.8. W roku szkolnym 2018/2019 Szkoła prowadziła zajęcia pozalekcyjne w celu rozwoju zainteresowań uczniów i zagospodarowania ich czasu wolnego. W ramach realizowanego projektu „*Aktywni dzisiaj, kreatywni jutro*” w Szkole realizowano w tygodniowym wymiarze godzin m.in.:

- zajęcia wyrównawcze „*Zrozumieć liczby*” – 23 godziny,
- zajęcia wyrównawcze „*Polubić przyrodę*” – 12 godzin,
- koło zainteresowań „*Młodzi odkrywcy*” – 18 godzin,
- koło matematyczne „*Potyczki matematyczne*” – 12 godzin,
- koło języka angielskiego – sześć godzin,
- koło informatyczne – sześć godzin.

Ponadto w Szkole zorganizowano zbiórki harcerskie i zajęcia chóru szkolnego. Dyrektor wyjaśniła, że zajęcia chóru szkolnego nie były regularne, a ich częstotliwość wzrastała przed uroczystościami szkolnymi.

(akta kontroli str. 221-223)

Całkowita, udokumentowana liczba godzin zajęć dodatkowych w roku szkolnym 2017/2018 wyniosła 682 godziny lekcyjne i była mniejsza o 863 godziny niż w roku szkolnym 2016/2017 (1.545 godzin). Dyrektor wyjaśniła, że w roku szkolnym 2017/2018 planowano realizację projektu „*Aktywni dzisiaj kreatywni jutro*” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014–2020, który miał obejmować: zajęcia wyrównawcze z matematyki, przyrody i języka angielskiego; zajęcia logopedyczne i korekcyjno-kompensacyjne; koła zainteresowań – przyrodnicze, matematyczne, informatyczne i z języka angielskiego; a także doradztwo zawodowe. Firma zewnętrzna, przygotowująca w imieniu Szkoły wniosek o dofinansowanie, złożyła go do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego w październiku 2016 roku. W wyniku przedłużających się negocjacji między stronami, które zakończyły się w sierpniu 2018 roku, projekt rozpoczął się dopiero w październiku 2018 roku.

(akta kontroli str. 333-344)

²⁷ W Szkole obowiązywały przerwy: 10 minutowe – po pierwszych trzech lekcjach, 15 minutowe – po czwartej i piątej godzinie lekcyjnej i pięciominutowe – po szóstej i siódmej godzinie lekcyjnej.

²⁸ Analiza dotyczyła 50% obowiązkowych przedmiotów dla danej klasy w odpowiednim roku szkolnym. W roku szkolnym 2016/2017 76,6% zajęć odbywało się w odpowiednich pracowniach przedmiotowych, a w roku szkolnym 2018/2019 – 76,8%.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna była udzielana uczniom w formie zajęć logopedycznych (dziewięć godzin tygodniowo) i rewalidacyjnych (18 godzin), w tym gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej (jedna godzina) i terapii pedagogicznej (jedna godzina). Organizowano również zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z matematyki w wymiarze dwóch godzin tygodniowo. Liczebność grup zajęciowych ustalono zgodnie z zasadami określonymi w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach²⁹ i nie przekraczano limitu czterech uczniów na zajęciach logopedycznych oraz ośmiu na zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych. W Szkole nie organizowano natomiast zajęć pozalekcyjnych rozwijających uzdolnienia uczniów, o których mowa w § 7 ww. rozporządzenia, mimo że niektórzy uczniowie byli laureatami i finalistami wojewódzkich konkursów przedmiotowych³⁰. Brak odpowiednich programów nauczania, zapewniających opiekę nad uczniami szczególnie uzdolnionymi, o których mowa w art. 1 ust. 1 pkt 8 ustawy Prawo oświatowe, Dyrektor wyjaśniła brakiem potrzeby organizowania takich zajęć „(...) ponieważ nie ma wskazań wynikających z opinii i zaleceń poradni psychologiczno-pedagogicznych. Także rodzice i nauczyciele nie występowali z wnioskami o takie zajęcia. W ramach kół zainteresowań uczniowie są przygotowywani do udziału w wojewódzkich konkursach przedmiotowych.” Dyrektor dodała, że osiągnięcia uczniów Szkoły na poziomie wojewódzkim (laureaci i finaliści) nie przesądzają o ich szczególnych uzdolnieniach.

(akta kontroli str. 221, 331-332)

2.1.9. W roku szkolnym 2017/2018 uczniowie klas I, IV, VI rozpoczęli realizację programów nauczania nowej postawy programowej. Zespoły nauczycieli przedstawiły Dyrektorowi programy nauczania do danych zajęć edukacyjnych, w tym programy nauczania dla klas VII obejmujące także klasę VIII. Powyższe programy zostały zaopiniowane pozytywnie przez Radę Pedagogiczną, która zaakceptowała również zestawy podręczników i materiałów edukacyjnych obowiązujących we wszystkich oddziałach danej klasy (przez co najmniej trzy lata szkolne) oraz materiały ćwiczeniowe obowiązujące w poszczególnych oddziałach w danym roku szkolnym³¹. Po zasięgnięciu opinii Rady Rodziców³², Dyrektor, zarządzeniem z 21 czerwca 2017 r.³³, ustaliła zestaw podręczników i materiałów edukacyjnych do użytku w Szkole.

(akta kontroli str. 224-228)

2.1.10. W dniu rozpoczęcia roku szkolnego 2017/2018 (4 września) Szkoła nie posiadała podręczników do trzech przedmiotów klasy siódmej, tj. geografii, muzyki i plastyki. Zgodnie ze spisem inwentarzowym ww. podręczniki zostały dostarczone do szkoły 15 września 2017 r. Dyrektor wyjaśniła, że przyczyną było: „niedostarczenie ich na czas przez wydawnictwo, z którym kontaktowano się telefonicznie w celu wyjaśnienia zaistniałej sytuacji i ponaglenia do terminowego wywiązania się ze swoich obowiązków”. W dniu inauguracji kolejnego roku szkolnego 2018/2019 wszyscy uczniowie w Szkole dysponowali kompletem podręczników zgodnych z nową podstawą programową.

(akta kontroli str. 229-232, 322-326)

2.2. Zmiana warunków lokalowych w związku z reformą oświaty

2.2.1. Wg stanu na 4 września 2018 r. w Szkole uczyło się 134 uczniów w sześciu oddziałach klas I–III.³⁴ Zajęcia edukacji wczesnoszkolnej odbywały się w sześciu osobnych salach lekcyjnych, zlokalizowanych na I i II piętrze budynku szkolnego³⁵. Analiza wyposażenia dwóch losowo wybranych sal lekcyjnych klas I–III wykazała, że w pomieszczeniach wyodrębniono część edukacyjną z krzesłami i ławkami, a także

²⁹ Dz. U. z 2017 r. poz. 1591.

³⁰ W roku szkolnym 2016/2017 było trzech laureatów i jeden finalista, a w roku szkolnym 2017/2018 – trzech laureatów i dwóch finalistów.

³¹ Uchwała nr 4/2017 Rady Pedagogicznej z 16 czerwca 2017 r. w sprawie: uzyskanie opinii dotyczącej ustalenia zestawu podręczników zaproponowanych przez nauczycieli. Uchwała nr 5/2017 Rady Pedagogicznej z 16 czerwca 2017 r. w sprawie uzyskania opinii dotyczącej dopuszczenia do użytku w szkole zaproponowanych przez nauczycieli programów nauczania.

³² Protokół nr 5/2017 z zebrania Rady Rodziców Zespołu Szkół w Czyżewie z dnia 20 czerwca 2017 r.

³³ Zarządzenie nr 3/2017 z dnia 21 czerwca 2017 r. Dyrektora Zespołu Szkół w Czyżewie w sprawie dopuszczenia szkolnego zestawu podręczników obowiązujących w roku szkolnym 2017/2018 w Szkole Podstawowej im. Szarych Szeregów.

³⁴ Najwięcej uczniów w oddziale klasy IIA – 26, najmniej w IIIA – 18.

³⁵ Pięć sal na I piętrze i jedna na II piętrze.

rekreacyjną z dywanem. W salach znajdowały się m.in. odtwarzacze płyt CD, komputer z dostępem do Internetu, tablica gładka z liniaturą, liczniki, gry planszowe i strategiczne, a na tablicach korkowych prezentowane były formy plastyczne i techniczne wykonane przez dzieci. Spośród wszystkich sal, w których odbywały się zajęcia edukacji wczesnoszkolnej, tylko jedna posiadała tablicę interaktywną. Dyrektor wyjaśniła, że: „w ramach realizowanego projektu „Aktywni dzisiaj, kreatywni jutro” zaplanowano wyposażenie sal w monitory interaktywne. Ponadto w razie potrzeby uczniowie z oddziałów edukacji wczesnoszkolnej mają możliwość zamiany sali na tę z tablicą interaktywną. Dodatkowo do wykorzystania na lekcjach są przenośne rzutniki multimedialne znajdujące się na wyposażeniu szkoły”.

(akta kontroli str. 6, 179-184, 233, 300-309, 322-326)

W roku szkolnym 2018/2019 zajęcia dla 274 uczniów klas IV–VIII i 51 uczniów klasy III gimnazjum odbywały się w 15 pracowniach przedmiotowych, dwóch salach gimnastycznych i jednej hali sportowej. W wyniku przeprowadzonych oględzin stwierdzono, że pracownie przedmiotowe były właściwie wyposażone w pomoce dydaktyczne niezbędne do realizacji treści zawartych w podstawach programowych. Każdy nauczyciel posiadał służbowy komputer przenośny, a szkolna sieć Wi-Fi umożliwiała korzystanie podczas zajęć z Internetu. Pięć sal lekcyjnych (geograficzna, języka polskiego, języka obcego, dwie matematyczne) wyposażone były w tablice interaktywne. Poza tym Szkoła dysponowała ośmioma projektorami multimedialnymi, w tym pięcioma przenośnymi.

(akta kontroli str. 6, 179-184, 233, 300-309)

Analiza planów zajęć 10 oddziałów klas Szkoły podstawowej (pięciu z roku szkolnego 2016/2017 i pięciu z 2018/2019) wykazała, że wszystkie zajęcia wychowania fizycznego, zarówno w edukacji wczesnoszkolnej, jak i klasach IV–VIII odbywały się w hali sportowej bądź w odpowiednio przystosowanych salach gimnastycznych. (akta kontroli str. 211-220)

W okresie objętym kontrolą Szkoła posiadała jedną pracownię komputerową. Wg stanu na 18 października 2018 r. w pracowni znajdowało się 15 stanowisk komputerowych, co pozwalało by każdy uczeń z grup zajęciowych klas IV–VIII mógł korzystać z jednego z nich samodzielnie³⁶. Zajęcia komputerowe klas I–III odbywały się w tej samej pracowni. W trakcie lekcji przy jednym stanowisku pracowało od jednego do dwóch uczniów korzystających z ławek i krzeseł, które nie były dostosowane do ich wzrostu, co opisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 179-184, 300-309)

2.2.2. Meble szkolne w salach edukacji wczesnoszkolnej zostały dostosowane do zasad ergonomii. Sale lekcyjne klas I–III wyposażono w ławki i krzesła odpowiadające rozmiarowi nr III (kolor żółty) i nr IV (kolor czerwony), zgodne z obowiązującymi normami³⁷ i posiadające odpowiednie certyfikaty. W pracowniach przedmiotowych pozostałych klas wszystkie meble odpowiadały wielkości nr VI (wzrost ucznia 159–188 cm), a część ławek posiadała możliwość regulacji wysokości w zakresie 64–76 cm. W okresie objętym kontrolą Szkoła systematycznie dokonywała wymiany zużytych mebli – zakupiono 87 kompletów krzeseł i ławek szkolnych. (akta kontroli str. 234-235, 239, 300-309)

Oględziny sal edukacji wczesnoszkolnej w zakresie dopasowania mebli edukacyjnych (krzeseł i ławek) do wzrostu dzieci pracujących na danych stanowiskach pracy ucznia wykazały, że czworo z siedmiorga uczniów³⁸ nie siedziało przy ławkach i na krzesłach o odpowiednim numerze lub kolorze wielkości, co opisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 236-238)

³⁶ Najliczniejsza grupa zajęciowa w roku szkolnym 2018/2019 liczyła 15 uczniów.

³⁷ Norma PN-EN 1729-1:2016-02 „Meble. Krzesła i stoły dla instytucji edukacyjnych” określa wymiary krzeseł i stołów przewidzianych do użytku w instytucjach edukacyjnych. W ramach ww. normy zostało wyróżnionych osiem rozmiarów oznaczonych kolorami. Rozmiar nr 0 (kolor biały) dla wzrostu od 80 cm do 95 cm, rozmiar nr I (kolor pomarańczowy) – od 93 cm do 116 cm, rozmiar nr II (kolor fioletowy) – od 108 cm do 121 cm, rozmiar nr III (kolor żółty) – od 119 cm do 142 cm, rozmiar nr IV (kolor czerwony) – od 133 do 159 cm, rozmiar V (kolor zielony) – od 146 do 176,5 cm, rozmiar VI (kolor niebieski) – od 159 do 188 cm, rozmiar VII (kolor brązowy) – od 174 do 207 cm.

³⁸ Próba 5% wszystkich uczniów edukacji wczesnoszkolnej.

2.2.3. W okresie objętym kontrolą w wyniku trzech kontroli stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w Szkole, przeprowadzonych przez komisję szkolną, wydano 12 zaleceń dotyczących konieczności:

- przeprowadzenia remontu łazienek wraz z modernizacją kanalizacji w pionie łazienek (zalecenie wydane w latach: 2016, 2017 i 2018),
- naprawy stolarki okiennej w hali sportowej,
- oznakowania przeciwpożarowego wyłączników prądu (zalecenie z lat: 2016, 2017 i 2018),
- naprawy ubytku tynku na suficie w łazience,
- naprawy systemu otwierania okien w hali gimnastycznej,
- przeprowadzenia badań instalacji elektrycznej,
- naprawy przecieków w orygnowaniu szkoły,
- przeprowadzenia badania sieci hydrantowej.

Wydane zalecenia wykonano w ramach bieżących napraw konserwatorskich (przeprowadzonych przez pracownika Szkoły), poprzez częściową naprawę stolarki okiennej oraz systemu otwierania okien w hali sportowej, uzupełnienia ubytków tynku na suficie w łazienkach oraz bieżące uzupełnianie oznakowania przeciwpożarowego wyłączników prądu (niszczone lub uszkodzone przez uczniów). Badania instalacji elektrycznej przeprowadzono w sierpniu 2017 roku, a sieci hydrantowej – w październiku 2018 roku. Dyrektor wyjaśniła, że nie przeprowadzono remontu generalnego łazienek wraz z modernizacją pionu kanalizacji. Dodała, że występowało z prośbą do Burmistrza Czyżewa o dokonanie takiego remontu (pisma z 30 czerwca 2016 r. i 25 czerwca 2018 r.), jednakże wnioski te zostały zrealizowane tylko częściowo³⁹. Dyrektor Szkoły stwierdziła, że brak całkowitego remontu łazienek wynikał z ciągłych zmian struktury organizacyjnej Szkoły (wygaszanie gimnazjum, rozważanie powstania w budynku Szkoły oddziałów przedszkolnych). (akta kontroli str. 242-251, 327)

Wypożyczenie wszystkich sal lekcyjnych w ławki i stoły odpowiadało liczbie uczniów najliczniejszych oddziałów w Szkole. Natomiast ilość i wysokość armatury sanitarnej (pisuary, umywalki i muszle toaletowe) w sanitariatach nie była dostosowana do wieku i wzrostu uczniów. Na 130 uczniów i 123 uczennice w wieku od sześciu do 11 lat przypadły po dwie miski WC o wysokości 35 cm i żadnej umywalki zamontowanej na wysokości 65–75 cm. Ponadto w toaletach męskich były tylko trzy pisuary na wysokości 50 cm. Dyrektor wyjaśniła, że łazienki w szkole wymagają gruntownego remontu, o przeprowadzenie którego zwracano się do organu prowadzącego.

(akta kontroli str. 252, 327)

Kontrole stanu bezpieczeństwa Szkoły przeprowadzone przez Inspekcję Sanitarną, Państwową Straż Pożarną i Państwowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego nie wykazała nieprawidłowości. (akta kontroli str. 240)

W trakcie oględzin zewnętrznych obiektów szkolnych stwierdzono natomiast, że przesłania ogrodzeniowe Szkoły były uszkodzone w sposób zagrażający życiu lub zdrowiu uczniów, co opisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji „*Stwierdzone nieprawidłowości*”.

(akta kontroli str. 300-309)

2.2.4. W Szkole, w poniedziałki, wtorki, czwartki i piątki w godzinach od 7.30 do 12.00, a w środy od 10.30 do 15.30 funkcjonował gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, który spełniał wymogi określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakimi powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą⁴⁰. Gabinet wyposażony był w umywalkę z baterią z ciepłą i zimną wodą; dozowniki z mydłem w płynie i środkiem dezynfekującym oraz w pojemniki z ręcznikami jednorazowego użycia i na zużyte ręczniki. (akta kontroli str. 179-184 300-309)

³⁹ Bieżące naprawy w łazienkach, dostosowanie części armatury łazienkowej do wzrostu uczniów, wykonanie łazienki przeznaczonej dla osób niepełnosprawnych.

⁴⁰ Dz. U. z 2012 r. poz. 739.

2.2.5. W Szkole, stosownie do postanowień art. 105 Prawa oświatowego, zapewniono uczniom możliwość skorzystania ze świetlicy szkolnej, funkcjonującej od poniedziałku do piątku w godzinach 7.00–15.00 (wg *Regulaminu świetlicy szkolnej...*⁴¹). Plan jej pracy, zatwierdzony przez Dyrektora, podzielony był na tygodniowe cykle tematyczne i uwzględniał m.in.: zajęcia edukacyjne, rekreacyjno-sportowe, a także pomoc w odrabianiu prac domowych. Liczebność grup świetlicowych, w zależności od dnia i godziny wynosiła od sześciu do 25 uczniów. Zajęcia świetlicowe odbywały się w dwóch oddzielnych pomieszczeniach. (akta kontroli str. 253-274, 300-309)

2.2.6. W Szkole zapewniono miejsce do spożycia ciepłego posiłku przez uczniów. W stołówce szkolnej wydawane były posiłki w godzinach: 11.00–11.30 uczniom klas I–III, 11.30–11.45 uczniom klas IV–VI, 12.30–12.45 uczniom klas VII–VIII i III klasie wygaszanego gimnazjum. Kontrola stołówki szkolnej przeprowadzona 1 grudnia 2017 r. przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w zakresie bezpieczeństwa żywności i żywienia objęła m.in. sposób przechowywania i dystrybucji artykułów spożywczych, ich ważność, procedurę zabezpieczania i wycofania z produkcji partii żywności nieodpowiadających wymaganiom jakości zdrowotnej. Ocenie poddano także jadłospis i instrukcję dobrej praktyki higienicznej w obszarze usuwania odpadów i ścieków. W wyniku przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości. (akta kontroli str. 275-283, 300-309)

2.2.7. W Szkole funkcjonowała biblioteka szkolna dostępna dla uczniów, nauczycieli, innych pracowników szkoły i rodziców uczniów od poniedziałku do piątku w godzinach 7.30–14.30, tj. w godzinach zajęć dydaktyczno-wychowawczych⁴². Działała ona na podstawie zatwierdzonego przez Dyrektora Szkoły *Regulaminu pracy biblioteki szkolnej (...)*⁴³. Zapewniała dostęp do lektur zgodnych z nową podstawą programową w ilości odpowiadającej najliczniejszemu oddziałom klasowym. Przedstawiciele Kuratorium Oświaty 12 kwietnia 2017 r. przeprowadzili kontrolę „*Prawidłowości organizacji i funkcjonowania biblioteki szkolnej*”, podczas której nie stwierdzili nieprawidłowości. (akta kontroli str. 284-291, 300-309)

2.2.8. Na terenie Szkoły znajdował się plac zabaw dla dzieci. W okresie objętym kontrolą dokonano pięciu przeglądów jego stanu technicznego, oceniając: stan nawierzchni placu, mocowania urządzeń do zabaw, tablice informacyjne, ogrodzenie i zadrzewienie. Przeglądów dokonywała komisja składająca się z pracowników Szkoły (od czterech do pięciu), w której składzie znajdował się zawsze przynajmniej jeden przedstawiciel dyrekcji Szkoły. Ostatni przegląd dokonany 16 sierpnia 2018 r. potwierdził dobry stan techniczny placu zabaw. Przeprowadzone w trakcie kontroli NIK oględziny potwierdziły, że plac zabaw był ogrodzony, posiadał tablicę informującą o zasadach bezpiecznego użytkowania, urządzenia były stabilnie przymocowane do podłoża, którego nawierzchnia była w dobrym stanie. (akta kontroli str. 292-309)

2.2.9. Stosownie do obowiązku określonego postanowieniami § 3 ust. 1–2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny w szkołach, corocznie przeprowadzano⁴⁴ komisyjne kontrole⁴⁵ warunków oraz stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w Szkole. Ich wyniki (brak zagrożeń) opisano w pkt 2.2.3 wystąpienia. (akta kontroli str. 242-249)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Opracowany 28 listopada 2017 r. statut Szkoły nie określał sposobu organizacji współdziałania ze stowarzyszeniami lub innymi organizacjami w zakresie działalności innowacyjnej, co stanowiło naruszenie art. 98 ust. 2 pkt 3 Prawa oświatowego. Dyrektor Szkoły przyznała, że: „w statucie pominięto zapisy dotyczące organizacji współdziałania szkoły ze stowarzyszeniami lub innymi organizacjami w zakresie działalności

⁴¹ Część składowa statutu Szkoły.

⁴² Zgodnie z planem zajęć ostatnie obowiązkowe lekcje w roku szkolnym 2018/2019 kończyły się o godzinie 14.20.

⁴³ Część składowa statutu Szkoły.

⁴⁴ W dniach odpowiednio 29 sierpnia 2016 r., 18 sierpnia 2017 r. i 16 sierpnia 2018 r.

⁴⁵ W skład komisji wchodził: wicedyrektor Szkoły, specjalista BHP (pracownik Urzędu Gminy) i konserwator Szkoły.

innowacyjnej”. Dodała, że: „obecnie trwają prace w celu uzupełnienia zapisu o brakujący element”.

(akta kontroli str. 54-88, 314-321)

2. Trzech (z 37) zatrudnionych w Szkole nauczycieli (jeden języka polskiego i dwóch edukacji wczesnoszkolnej)⁴⁶ nie posiadało odpowiednich kwalifikacji do prowadzonych zajęć rewalidacyjnych, co stanowiło naruszenie wymogów określonych w § 23 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli⁴⁷. Dyrektor wyjaśniła, że w Szkole nie ma nauczyciela z kwalifikacjami do prowadzenia zajęć odpowiadającym potrzebom dzieci z niepełnosprawnością ruchową. Dodała, że 17 sierpnia 2018 r. zamieściła odpowiednie ogłoszenie na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w Białymstoku, na które jednak nikt nie odpowiedział. Uwzględniono więc wnioski rodziców uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego, mając na względzie dobro dzieci. Zwracali się oni bowiem z prośbą o przeprowadzanie zajęć rewalidacyjnych w zakresie rozwijania zainteresowań i utrwalania wiedzy przez obecnych nauczycieli zatrudnionych w Szkole, argumentując to m.in. dobrą dotychczasową współpracą i znajomością potrzeb danego ucznia. Rodzice wskazali również, że rehabilitacja ich dzieci odbywa się w innych miejscach – w warunkach szpitalnych, ambulatoryjnych i podczas turnusów rehabilitacyjnych. Dyrektor dodała, że w roku 2017/2018 planowano skierowanie nauczycieli na odpowiednie studia podyplomowe, dające kwalifikacje do pracy z dziećmi niepełnosprawnymi ruchowo, jednak najbliższa placówka nadająca takie uprawnienia znajduje się w Warszawie, a okres kształcenia wynosi pięć lat, co utrudnia ukończenie takich studiów. Pomimo to planowane jest skierowanie co najmniej jednego nauczyciela na studia dające odpowiednie uprawnienia.

(akta kontroli str. 98-108, 114-118, 314-321)

3. Nie zrealizowano minimalnego wymiaru godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych dla języka obcego nowożytnego, który – zgodnie z ust. 2 pkt 1 lit. b załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych⁴⁸ – dla klas IV–VI w trzyletnim okresie nauczania wynosił 290 godzin. Liczba faktycznie zrealizowanych godzin lekcyjnych z języka angielskiego (grupa poziom podstawowy) w klasie podstawowej „B” (rocznik 2005) w latach 2015/2016–2017/2018 była o sześć godzin mniejsza i wyniosła 284 godzin. Dyrektor wyjaśniła, że: „nauczyciel nie zrealizował minimalnego wymiaru godzin z powodu dużej absencji wynikających z choroby, urlopów bezpłatnych i zasiłków opiekuńczych na członka rodziny. W czasie sprawowanego nadzoru pedagogicznego omyłkowo nie dostrzeżono zaistniałej różnicy godzin, zaś sama nauczycielka nie zgłosiła tego faktu, aby w razie możliwości przydzielić jej godziny zastępcze”.

(akta kontroli str. 168-177, 322-326)

4. W planie zajęć na rok szkolny 2018/2019 w oddziale klasy VIII przewidziano dwa dni, w których zajęcia wymagające zwiększonej koncentracji odbywały się bezpośrednio po sobie (matematyka i matematyka oraz matematyka i chemia), natomiast w oddziale klasy VII w jednym dniu zaplanowano blok dwóch przedmiotów (matematyka i chemia). W Szkole obowiązywały również skrócone z 10 do pięciu minut przerwy po szóstej i siódmej godzinie lekcyjnej. Wskazuje to, że Szkoła nie dołożyła należytej staranności przy organizacji uczniom zajęć, bowiem nie uwzględniła przy ich planowaniu zasad higieny pracy umysłowej⁴⁹. Dyrektor wyjaśniła, że: „pięciominutowe przerwy wprowadzono, ponieważ w szkole obowiązują dwie piętnastominutowe przerwy obiadowe (jedna dla uczniów szkoły podstawowej, druga dla oddziałów gimnazjalnych) zamiast jednej dwudziestominutowej. Wprowadzenie do momentu wygaśnięcia gimnazjów dwóch przerw pięciominutowych skraca też czas oczekiwania najmłodszych dzieci na powrót do domu. Ponadto funkcjonowanie dwóch typów szkół wymusza

⁴⁶ Wg stanu na 30 września 2018 r.

⁴⁷ Dz. U. poz. 1575.

⁴⁸ Dz. U. poz. 204. Rozporządzenie utraciło moc z dniem 1 września 2017 r., ale zgodnie z art. 363 ustawy Przepisy wprowadzające ustawę Prawo oświatowe, jego przepisy zachowują moc do czasu zakończenia kształcenia w dotychczasowych placówkach.

⁴⁹ Wytyczne Państwowej Inspekcji Sanitarnej wskazane w „Poradniku do oceny higieny procesu nauczania – uczenia się w szkole podstawowej”, Warszawa 2010 r.

synchronizację przerw". Dodała, że: „przygotowując plan lekcji uwzględnia się by w danym dniu nie występowały po sobie zajęcia wymagające zwiększonej koncentracji. Wykorzystuje się do tego celu między innymi oprogramowanie komputerowe, które umożliwia wyeliminowanie takich sytuacji. Niestety, nie zawsze da się uniknąć takiej kolejności zajęć, co skutkowałoby wprowadzeniem zajęć śródlekcyjnych w formie świetlicy dla klasy lub zajęć bibliotecznych i tym samym wydłużeniem dnia nauki, a dla części uczniów odjazdem do domu autokarem w godzinach późniejszych”.

(akta kontroli str. 208, 211-220, 314-326)

5. Oględziny sal edukacji wczesnoszkolnej w zakresie dopasowania mebli edukacyjnych (krzesel i ławek) do wzrostu dzieci pracujących na danych stanowiskach pracy ucznia wykazały, że czterech z siedmiu uczniów⁵⁰ nie siedziało przy ławkach i na krzesłach o odpowiedniej wielkości (oznaczonych odpowiednim numerem lub kolorem), odpowiadającym obowiązującym normom⁵¹:

- uczniowie o wzroście 131 cm, 128 cm i 127 cm (odpowiedni rozmiar wielkości mebli – III, kolor żółty) siedzieli na krzesłach i przy ławkach odpowiadającym wielkości nr IV – kolor czerwony,
- uczeń o wzroście 131 cm (odpowiedni kolor wielkości mebli – III, kolor żółty) siedział na krześle odpowiadającym wielkości nr IV – kolor czerwony i przy ławce odpowiadającej wielkości nr III – kolor żółty.

Ponadto zajęcia komputerowe z uczniami klas edukacji wczesnoszkolnej prowadzone były w pracowni, której meble nie były dostosowane do ich wzrostu.⁵² Dyrektor wyjaśniła, że: „Nauczyciele-wychowawcy nie przywiązywali dostatecznej uwagi do konieczności dostosowania krzesel i ławek do wzrostu dzieci. Nauczyciele nie zgłaszali potrzeby wymiany krzesel i ławek. Szkoła dysponuje zapasowymi meblami szkolnymi i w razie konieczności są one wymieniane. Zostaną podjęte działania w celu uniknięcia zaistniałych sytuacji w przyszłości”. Dodała, że: „w ramach realizowanego w bieżącym roku szkolnym projektu „Aktywni dzisiaj kreatywni jutro” zaplanowano wykorzystanie przenośnych komputerów, które mają być wkrótce dostarczone, także na zajęciach komputerowych m.in. w klasach edukacji wczesnoszkolnej. Zapewni to uczniom dostęp do oddzielnego komputera z dostępem do Internetu. Obecnie Szkoła nie dysponuje taką ilością sprzętu oraz dodatkowo wolną salą lekcyjną, aby utworzyć pracownię komputerową z przeznaczeniem wyłącznie dla edukacji wczesnoszkolnej.”

(akta kontroli str. 179-184, 236-238, 322-326)

6. Przęsła ogrodzenia zewnętrznego Szkoły były uszkodzone w miejscu często uczęszczanym przez uczniów i nauczycieli, tj. na chodniku łączącym główne wejście do obiektu z parkingiem, na którym zatrzymywały się autokary szkolne. Oględziny wykazały, że pozostałości 16 wylamanych prętów zakończone były ostrymi elementami w sposób zagrażający życiu lub zdrowiu uczniów. O fakcie tym poinformowano kierownictwo Szkoły. Wicedyrektor wyjaśnił, że po przeprowadzonej 29 października 2018 r. rozmowie z kierownikiem Referatu Gospodarki Komunalnej Urzędu Miejskiego w Czyżewie uszkodzone elementy ogrodzenia zostały wymienione 30 października 2018 r.

(akta kontroli str. 300-313)

OCENA CZĄSTKOWA

W Szkole nie wystąpiły negatywne zjawiska związane ze zwolnieniami lub redukcją etatów w związku z wprowadzaną reformą oświaty. Uczniom zapewniono możliwość nauki na podstawie prawidłowo opracowanych programów nauczania i przyjętych podręczników oraz ofertę zajęć pozalekcyjnych. Nauczycielom umożliwiono podnoszenie wiedzy w zakresie planowanych zmian i nowych zadań edukacyjnych, jednak nie wszyscy wzięli w nich udział. Część zajęć szkolnych zorganizowano bez uwzględnienia zasad higieny pracy umysłowej w zakresie blokowania przedmiotów wymagających zwiększonej koncentracji oraz długości przerw między zajęciami. Szkoła działała na podstawie statutu, który nie zawierał wszystkich wymaganych elementów, a trzech nauczycieli nie posiadało kwalifikacji do prowadzonych zajęć rewalidacyjnych.

⁵⁰ Próba 5% wszystkich uczniów edukacji wczesnoszkolnej, tj. siedmiu uczniów klas I-III, wg pomiaru dokonane przez pielęgniarkę szkolną 18 października 2018 r.

⁵¹ Norma PN-EN 1729-1:2016-02 „Meble. Krzesła i stoly dla instytucji edukacyjnych”.

⁵² Ławki o wysokości 76 cm i krzesła o wysokości 46 cm.

OBSZAR	3. Współpraca z instytucjami przy wprowadzeniu zmian w systemie oświaty
Opis stanu faktycznego	3.1. W okresie objętym kontrolą podejmowano działania na rzecz realizacji potrzeb Szkoły, w tym wynikających z wprowadzenia reformy oświaty. Koncentrowały się one głównie na pozyskiwaniu środków od organu prowadzącego m.in. na: [1] wsparcie projektu związanego z zakupem multimedialnych pomocy dydaktycznych (wniosek z 30 sierpnia 2017 r.), [2] przeprowadzenie prac remontowych w okresie wakacyjnym, w tym wymianę i naprawę armatury łazienkowej (wnioski z 30 czerwca 2016 r. i 25 czerwca 2018 r.), [3] dofinansowanie zakupu podręczników szkolnych zgodnych z nową podstawą programową, [4] wsparcie w opłatach za czesne za studia podyplomowe dla dwóch nauczycielek. (akta kontroli str. 26-42, 119-123, 250-251) 3.2. Dyrektor w ramach współpracy z Kuratorium Oświaty w Białymstoku m.in.: przekazywała nauczycielom i rodzicom uczniów informacje dotyczące założeń reformy oświaty (prezentacje, ulotki i plakaty), kierowała pracowników Szkoły na konferencje nauczycielskie zorganizowane przez Kuratorium, korzystała ze strony internetowej Kuratorium w celu zamieszczenia ogłoszeń o pracę, a także przekazywała do zaopiniowania arkusze organizacyjne Szkoły. (akta kontroli str. 10-18, 117-118, 160-167) 3.3. Dyrektor Szkoły nie podejmowała współpracy z innymi instytucjami na rzecz wprowadzenia zmian w systemie oświaty, gdyż – jak wyjaśniła – reorganizacja placówki nie wymagała wsparcia innych podmiotów oraz dodatkowych działań i nakładów. Zmiany wprowadzone od 1 września 2017 r. spowodowały powrót do stanu sprzed 1999 roku, kiedy to z mieszczącej się w jednym budynku ośmioletniej szkoły podstawowej wydzielono sześcioletnią szkołę podstawową i gimnazjum (w związku z powstaniem gimnazjum dobudowano dwa skrzydła do budynku Szkoły). (akta kontroli str. 327-328)
Stwierdzone nieprawidłowości	W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.
OCENA CZĄSTKOWA	W Szkole zdiagnozowano potrzeby związane z wprowadzaną reformą i podejmowano działania na rzecz ich zaspokojenia. Korzystając ze wsparcia organu prowadzącego, zakupiono niezbędne wyposażenie i materiały edukacyjne. Współpracowano również z Kuratorem Oświaty i Gminą Czyżew, tj. z organami odpowiedzialnymi merytorycznie za wdrożenie reformy.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

Wnioski

1. Terminowe sporządzanie projektu planu finansowego Szkoły.
2. Uzupełnienie statutu Szkoły o brakujące elementy, określone w art. 98 ust. 2 pkt 3 Prawa oświatowego.
3. Przestrzeganie minimalnego wymiaru godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych i zajęć z wychowawcą, wynikających z ust. 2 pkt 1 lit. b załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r.
4. Podjęcie działań w celu zapewnienia kadry nauczycielskiej o odpowiednich kwalifikacjach do realizowanych zajęć edukacyjnych.
5. Planowanie zajęć i przerw lekcyjnych zgodnie z zasadami higieny pracy umysłowej.
6. Rzetelny dobór i prawidłowe dostosowanie mebli edukacyjnych do wzrostu dzieci i młodzieży, zgodnie z obowiązującymi zasadami ergonomii.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

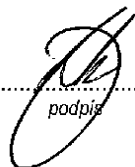
Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

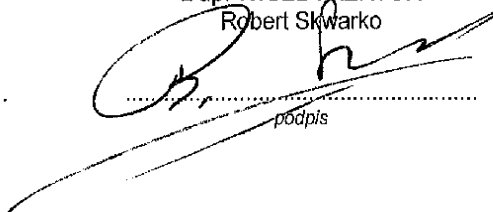
W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, 24 grudnia 2018 r.

Kontroler:
Jakub Dąbrowa
Inspektor kontroli państwowej

-----
podpis

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
z up. WICEDYREKTOR
Robert Skwarko

-----
podpis